

πολίτες, παρά ἀνθρώπους πρώτα-πρώτα. Τέτοια κατὰ δυστυχία εἶναι ἡ κατὰστασή μας.

Ἀπὸ τὸ ἀναγνωσματοῦ, καθὼς τὸ προκηρύχνει ὁ «Νουμάς», θὰ γεννηθῇ σὲ λίγο καὶ ἡ γραμματική. Ὡς θυμηθῶν ὅσοι πέρασαν ἀπὸ τὸ σχολιὸν τὸ δημοτικὸν σὲ ποιοῦ βασιανιστήριον τοὺς τυραγνοῦσε μὲ τὸ «κατῆλιψ, γενικὴ κατῆλιψ», ὁ δάσκαλος, ὁ μηδαμῶς τὸ αὐτοῦ ἔργον κατελιφῶς, καὶ ὡς τὸ νοιώσουν μέσα στὴν ψυχὴ τους, ὅτι πρέπει νὰ πάψῃ τὸ βασιανιστήριον αὐτὸ τῶν παιδιῶν νὰ μαθαίνουν γραμματικούς κανόνες ἀπάνου σὲ λέξεις, ποὺ τὴ σημασία τους μήτε οἱ λεξικογράφοι δὲν τὴν ξέρουσαν καλά-καλά.

Διαλαλητὴς τῆς ἀλήθειας μεγάλος γιὰ τὴν παιδαγωγικὴν ψυχὴν θὰ εἶναι τὸ ἀναγνωσματοῦ αὐτό. Ἄμα τὸ παιδί μὲ τὸ πρῶτον συλλαβισμὸν θὰ μαθαίνει πράγματα ποὺ τὰ ξέρει, ποὺ ἔχουνε ριζωθῇ μέσα του, δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ προσέξῃ στὸ τί μαθαίνει· καὶ ὅταν συνήθισῃ ἀπὸ μικρὸν νὰ προσέξῃ, θὰ προσέξῃ καὶ μεγάλος νὰ σκέπτεται καὶ νὰ λήρῃ καὶ ἐκεῖνο ποὺ εἶναι σωστό· καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτόν θὰ εἶναι πάντα μέσα στὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀλήθειαν πάντα θάγαπά. [ἄμω]

Τέτοιες σκέψεις μοῦ φέρναι ἐμένα ὁ διαγωνισμὸς τοῦ «Νουμά». Γιὰ τοῦτο θαρρῶ πῶς ἐκείνοι ποὺ νοιώθουν ὅτι ἔχουν τὴ δύναμιν νὰ γράψουν ἀναγνωσματοῦ στὴν ἐθνικὴν μας γλῶσσαν καὶ θὰ καταπιαστοῦν νὰ τὸ γράψουν, θὰ εἶναι ἀληθινοὶ ἐθνικοὶ εὐεργέτες. Δὲ διστάζω νὰ τοὺς δώσω τὸν τίτλον αὐτόν—ὅχι μονάχα ἐγὼ ποὺ εἶμαι τίποτις, παρὰ καὶ κάθε ἄλλος ποὺ σκέπτεται σωστὰ—γιατί ἔχω τὸ νοῦ μου καὶ τοῦτο: Τοὺς ἐθνικοὺς εὐεργέτες ὡς σὰ σήμερα δὲν τοὺς ἔβγαλε τὸ Κράτος· τὸ πῖσμον· τὸ Κράτος μήτε μισὸ εὐεργέτη δὲν κατόρθωσε νὰ πλάσῃ. Ὅλοι ὅσοι στολίστηκαν δίκια ἢ ἄδικα μὲ τέτοιο στεφάνιν ἀθανασίας εἴτανε φτιάσματα τῶν χειρῶν τους. Ἡ ἀτομικὴ δύναμις καὶ θέλησις τοὺς ἔκανε μεγάλους. Γιατί τάχατες νὰ μὴν εἶναι τῆς μοίρας μας καὶ στὸ πνευματικὸν ξεσκάλισμα τῆς φυλῆς μας νὰ βγοῦν εὐεργέτες ἀπὸ τὴν ἀτομικὴν θέλησιν καὶ δύναμιν; Μ' ὅλα τὰ ὕπουργεῖα, μ' ὅλα τὰ Πανεπιστήμια, μ' ὅλα τὰ σχολιά, μ' ὅλους τοὺς πῖσμονες διαγωνισμοὺς, μ' ὅλες τίς κάθε τόσο διακλαυόμενες μεταρρυθμίσεις τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως! δὲ βγήκεν ὡς σήμερα στὸ ἔθνος μας ἕνας σωστός δάσκαλος, ποὺ θὰ εἴταν καὶ ἀληθινὸς εὐεργέτης του. Καθόλου λοιπὸν πε-

ρίεργο (ἀφοῦ μάλιστα ὑπάρχουν καὶ λίγοι δάσκαλοι ποὺ δείχνουν ὅτι ξύπνησε μέσα τους ἡ ἰδέα τῆς πνευματικῆς λευτερίας) νὰ βγοῦν οἱ εὐεργέτες αὐτοὶ τοῦ μυαλοῦ τῆς μελλομένης γενεᾶς ἀπὸ ἕνα διαγωνισμὸν ποὺ τότε δημιουργεῖ τὸ ἄτομον καὶ γιὰ τοῦτο φαίνεται καὶ πῶς μεγάλος.

Ἀλεξάνδρεια

Η. Π. ΒΟΥΤΣΙΕΡΙΑΝ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑΣ

ΕΝΑ ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΟ

Τὰ φρόμαλλα τὰ ροῦνιά μου νὰ ὁ Φλοῖστος ἀπ' τὸν [ἄμω]

Τὸ γαλαζένιον βόσκοντας τὰ φέρνει ὡς στὸ γαλὸν, [ἄμω]
Καὶ γελαστός στὴν ἀμμουδιὰ — πρὶν στὴ βαρκούλα

Κι ἀνοίξω τὸ πανάκι μου ναυτάκι ἐγὼ τρελλό, —

Μάγο τραγοῦδι ἀρχίνησε μὲ τὴ χρυσὴ φλογέρα
Κι ὅλα τὰ ροῦνιά ἐκοίμησε... καὶ νὰ ἡ Ἀκρογιαλιά,
Νεράϊδα στὴν ἀγνίλη του, γελώντας πέρα ὡς πέρα
Κάθε του φλοῖστος ἄλλαξε μὲ τριδιπλὰ φιλιὰ...

Δεμένος ἀπ' τὰ κάλλη τους, τοῦ τραγοῦδιος τὴ γλῶσσαν,
Δομένος σὰ φίλινά τους, σὺν δὺο τοὺς τὴ χαρὰ,
Ὅ,τ' εἶχα τὴν ὁμοίότητά μου... μὰ ὅ,τι ἔχασα δὲ βρήκα
Μαζὶ μὲ τὴν καρδοῦλάν μου σιὸν Πέλαον τὰ νερά!

Σπέντες, 4 Φ. 1905.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

Μιμῆς: «Δὲν εἶπες ἔχτες πῶς εἶν' ἄδικο νὰ χτυπᾷ κανεὶς τὸν ἄλλον;»

Ὁ πατέρας τοῦ Μιμῆ: «Ναί, Μιμῆ».

Μιμῆς: «Νὰ τὸ πῆς αὐτὸ καὶ στὸ δάσκαλό μου, μπαμπά».

«Νίκο», ψιθύρις ἡ καλὴ γυναῖκα τὰ μεσάνυχτα «κλέφτες μὴν ἦσαν στὸ σπίτι».

«Πήγαμε νὰ δῆς, ἀγάπη μου», ἀποκρίνεται ὁ Νίκος μισοκοιμισμένος. «Δὲ θὰ τολμήσουν νὰ χτυπήσουν γυναῖκα».

Γυναῖκα (στὴν ἀρρώστειαν της): «Θὰ μὲ θίψῃς πλάγι στὸν πρῶτον μου ἄντρα, δὲν εἶν' ἔτσι, ἀγάπη μου;»

Ἄντρας: «Γιὰτί ὅχι, χρυσό μου;»

πῶς ἀπὸ τοὺς ἄλλους. ἔκαμε θαρρῶ τὸν πόλεμον, στρατολογώντας ἔχ' τόσο ἀπὸ καλοσύνην τους ὅσο φόβον. Γιατί φαίνεται, σὺν ἔρτασι, πῶς ἔχ' μοναχὰ εἶχε ὁ ἔθνος τὰ περισσότερα καράβια, παρὰ πῶς παραχώρησε καὶ τοὺς Ἀρκάδας. ὅπως μὲς τὸ δείχνει ὁ Ὀμηρος, ἂν κανεὶς τὸν παραδέχεται μάρτυρα. Ἐπειτα καὶ τοῦ ραβδίου τὸ δόγμα τότε λείπει πῶς

... βασιλεύει σὲ πολλὰ νησὶ καὶ σ' Ἄργος ὅλα

Κι' ὄντας στεριανός, δὲ θὰ ἔριζε, λέω, νησιὰ ἔξω τὰ γειτονικά (κι' ἀφ' αὐτῶν δὲν εἴταν τίποτα πολλὰ) ἂν δὲν εἶχε καὶ κάποιον ναυτικόν. Κι' ἀπ' αὐτὸν ὅμως τὸν πόλεμον συμπεραίνει τί λογὴς εἴταν τὰ προτιμολόγια του.

10. Κι' πῶς ἡ Μυκὴν εἶναι (4) τώρα μικρὴ — ἢ ἂν καμιά ἀπὸ τίς τότε χώρες δὲ φαίνεται τώρα σημαντικὴ — δὲν πρέπει παίρνοντας τὸ κανεὶς μετρητὰ σημάδι ν' ἀπιστεῖ πῶς δὲ στάθηκε ὁ στρατός ἐκεῖνος τόσος ὅσος μὲς τότε λέν οἱ ποιηταὶ καὶ βασιλεύει ἡ φήμη. Γιατί ἂν πῆς ἡ χώρα τῶν Λακωνίων ἐρημωθεῖ καὶ δὲ μείνουν παρὰ οἱ ναοὶ καὶ

(4) Τὸ καίμενον ἔχει ἦν. Τὸ νόημα ὅμως θέλει ἔσθ' ἡ. Πρέπει ἴσως νὰ βγῇ ἀλλοῦ τὸ ἦν ἢ ν' ἀλλάχῃ σὲ νῦν.

ΥΣΤΕΡ' ΑΠ' ΤΗΝ ΠΛΕΡΩΜΗ

Στοῦ μηχανωμένου τρελοδορεῖα τὸ ἄγριο φύσημα, οἱ φλόγες τῶν φαναριῶν τρεμουλιαστὰ - τρεμουλιαστὰ ρίχναν τὴ θαμπὴ λάμψην τους στοὺς χιονισμένους δρόμους.

Ὁ οὐρανὸς σκεπασμένος ἀπὸ κατὰμυθρα σὺν πῖσσα σύννεφα, φαίνεταν ἔτοιμος νὰ ξεσπάσῃ σὲ μπόρα δυνατὴ.

Κάτου, ἡ πολυτάραχη πόλις, ἀποκαμωμένη πῖξ ἀπ' τὴν τόση καὶ τόση ξενεβριστικὴ καὶ ἀδιάκοπη δουλειὰ, ἀναπαύετο παίρνοντας καινούρια δύναμιν, καινούρια ζωὴ, γιὰ νὰ ξαναξυπνήσῃ πάλιν τὴν ἄλλην μέρην, καὶ νὰ ξαναρχινήσῃ, δυναμωμένη πῖξ, μὲ καινούριον θάρρος, τὸ γιγαντένιον, τὸν ἀκατάπαρτον ἀγῶνα τῆς ζωῆς.

Κι ἀπάνου στὴν ἡσυχίαν ποὺ βασιλεύει, ἀντηχοῦσε τοῦ μηχανωμένου στοιχείου τὸ ἄγριο μουγκρητό, τὸ παγερὸ καὶ φαρμακμενὸ φύσημα τοῦ λυσσασμένου ἀγέρα, ποὺ ὀρμητικὸς, φοβερός, ἀμείλιχτος, μαίνονταν σὰ δαιμονισμένος, σὺν παλαβῶς, ζητώντας νὰ συνεπάρῃ ἀχόρταγα τίς σκεπὲς τῶν σπιτιῶν.

Ἡ ὥρα εἶχε περάσει· ὅλα τὰ μαγαζιά εἴταν κλειστὰ πῖξ. Μονάχα οἱ ταβέρνες δουλεύαν στὴν προχωρημένη ἀφ' ἑαυτῶν ὥρην, παίρνοντας τοῦ ἀργάτη τὸ μεροκάματο, τὴ μικρὴ καὶ τιποτένια ἀφ' ἑαυτῶν ἀνταμοιβὴ τῶν κόπων του, καὶ δίνοντας σ' αὐτὸν γι' ἀντάλλαγμα τὸ φοβερὸ σπέρτο, τὸ σιγανὸ μ' ἀλάθερτον δηλητήριο, ποὺ ἀργὰ ἀργὰ μὰ σίγουρα τὸν σέρνει στὴ διανοητικὴ καὶ σωματικὴ ἐξάντλησιν, στὴ σωματικὴ καὶ διανοητικὴ ἀνικανότη, στὸ φοβερὸ καὶ ἀναπόφευκτον τέλος ποὺ ἀκολουθεῖ πάντα τὸν ἀλκοολισμόν—τὴ φοβερὴν ἀφ' ἑαυτῶν ἀρρώστειαν, ποὺ κατάντησε ἀληθινὴ πληγὴ, καὶ πληγὴ ἐπικίντυνη τοῦ καιροῦ μας.

Κ' οἱ μεθυσμένοι πῖξ ἐργάτες μὲ πρόσωπο ξαναμμένο ἀπ' τὸ πῖον, μὲ μάτια θολὰ καὶ λαίμαργα, καθισμένοι γύρω σὰ λυγερὰ τῆς ταβέρνας τραπέζια, χύναν ἀλογάριαστα πῖξ, χύναν ἀκατάπαρτα, τὰ λεφτὰ ποὺ κερδίσαν μὲ τόσους κόπους, ὕστερ' ἀπὸ τόσο καὶ τόσο ἔδρωτα, ὕστερ' ἀπὸ τόση καὶ τόση δουλειὰ.

Καὶ χτυποῦσαν τώρα τοὺς δυνατούς, τοὺς σιδερένιους ἀπ' τὴ δουλειὰ γρόθους τους στὸ τραπέζι μὲ δύναμιν καὶ γιομίζαν τὸν ἀσφυκτικὸν τῆς ταβέρνας ἀγέρα μὲ βλαστήμιες καὶ βρισιὰς καὶ βρωμερὰς λέξεις, ἐνῶ ἀκατάπαρτα καὶ ἀλογάριαστα σκορ-

οἱ σπιτότοποι τῶν χείρων, νομίζω, σὺν περάσει πολλὸς καιρὸς, πῶς πολὺ θ' ἀπιστοῦν οἱ κατὰ τὴ δύναμιν τους μπροστὰ στὴ φήμην τους. Ἡ δὲ τόση ἀπὸ τὰ πέντε μέρη τῆς Πελοποννήσου ὁρίζουν τὰ διὰ, καὶ εἶναι ἀρχηγοὶ τῆς ἐπικλήσεως καθὼς καὶ πολλῶν ἀπὸ τοὺς ὅσων συμμάχους. Μὰ ἐπειδὴ μὴτ' ἔχονε μὴ χάσῃ ἡ πολιτεία μὴτ' ἔχτισε ναοὺς καὶ χτίρια μεγαλόπρεπα, παρὰ κατοικήθηκα χωρὶς χωρὶς κατὰ τὸν παλιὸν ἑλληνικὸν τρόπον, θὰ φανῇ ἴσως σὺν κατώτερη. Ὅμως οἱ Ἀθηναῖοι πῶς πῶς πάθαιναν τὰ ἴδια, ἡ δύναμιν τους ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν τῆς χώρας θὰ συμπεραίνεται ἴσως διπλὴ παρὰ ἡ ἐμὴ. Δὲν εἶναι λοιπὸν ὁρθὸν ν' ἀπιστοῦμε μήτε νὰ κοιτάζουμε τόσο τὸ ἐξωτερικὸν κάθε πολιτείας ὅσο τὴν δύναμιν της, παρὰ πρέπει νὰ νομίζουμε τὴν ἐξωτερικὴν ἐκείνην πῶς ἀπ' ὅλες τίς πρὶν στάθηκε ἡ πῖξ μεγάλη, δίχως ὅμως νὰ ὁρᾷ τις σημεῖες, ἂν κάπως γίνεται πάλιν καὶ ἐδῶ νὰ πιστέψουμε τὸ Τραγοῦδι τοῦ Ὀμήρου, ποὺ οὐσικὸν εἶναι σὺν ποιητῆς νὰν τὸ παραχωροματίζει. Μὰ καὶ ἔτσι ὅμως φαίνεται σὺν κατώτερη. Γιατί ἀπὸ τὰ 1200 καράβια παρασταίνει τῶν Βοιωτῶν πῶς εἶχαν 120 ἄνδρες καὶ τοῦ Φιλοχότητος 50, δηλώνοντας κατὰ τὴ γνώμην μου τὰ πῖξ μεγάλα καὶ τὰ πῖξ μικρά· ἄλλα τουλάχιστον ὡς πρὸς μέγεθος δὲν ἀναφέρει τῶν Καρὰβίων τὸν Κατάλογον. Καὶ τὸ πῶς εἴταν οἱ ἴδιοι καὶ νάφτες

καὶ πολέμιστάδες τὸ δηλώνει σὰ Καρὰβία τοῦ Φιλοχότητος· γιατί ὅλους τοὺς τότες παρασταίνει τοὺς λαμνικοὺς. Μὰ εἶναι πιθανὸν πῶς πήγαιναν μαζί πολλοὶ μὴ νάφτες, εἰς οἱ βασιλικὰς καὶ οἱ πῖξ ἀνώτεροι ἀξωματικοί, ἀφοῦ εἴτανε μάλιστα νὰ περᾶσαν ἀνοικτὰ πῖξ μὲ μηχανὰς πολεμικὰς, μήτε πάλιν πῶς εἶχαν καράβια μὲ κατὰστρωμα, παρὰ κατὰ τὸ παλιὸν τὸ εἶδος βουλευμένα καὶ πῖξ περᾶσαν. Κατὰ τὰ πῖξ μεγάλα καὶ τὰ πῖξ μικρά καράβια κρίνοντας λοιπὸν τὸ μεσινόν, πολλοὶ δὲ φαίνονται πῖξ πῖξ. ἔτσι σὰ σταλμένοι συντροφικά ἀπ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

11. Κι' αἰτία τόση δὲν εἴταν ὁ μικρὸς πληθυσμός, ὅσο ἡ φτώχεια. Γιατί τοῦ σιτισμοῦ ἡ στενοχωρία τοὺς ἔκανε ποὺ πῖξαν στρατὸ μετρημένον, τόσο δηλαδὴ ὅσοι ἠλπίζαν ἔκαστος πῶς θὰ οἰκονομηθεῖ μὲ τὸν πόλεμον, καὶ πάλιν (5) ἀφοῦ ἔρτασαν καὶ νίκησαν στὴ μάχην (καὶ φανερὰ νίκησαν, γιατί ἄλλως πῶς θάχτιζαν ὁχύρωμα στὸ στρατόπεδόν τους;), φαίνονται πῶς μήτε τότες δὲ μεταχειρίστηκαν ἔλκ' τὴν δύναμιν, παρὰ ἔρχοντο τὸ νὰ σπαίρνουν τὴ χερσίνην καὶ νὰ κουρσέβουν, μὴν ἔχοντας ἄλλα μέσα σιτισμοῦ. Γιὰ τοῦτο καὶ, ὄντας σκόρπιοι, καλύτερα

(5) Τὸ καίμενον ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμενοι. Νομίζω ἐπειδὴ δ' αὐτὸ ἀφικόμενοι.

πούσαν τὸ μεροκάματο, ἐνῶ ἀδιάκοπα, μὲ μανία, μὲ ἡδονὴν ἀνέφραστη, μὲ πάθος ἀκατανίκητο, στραγγίζαν τὸ γαργαλιστικὸ καὶ εὐχάριστο δηλητήριο.

Καὶ τρέχαν ἀκούραστα τὰ παιδιά τῆς ταβέρνας· καὶ βιαστικὰ βιαστικά, γλήγορα γλήγορα φέρναν τοὺς δίσκους μὲ τὰ μικρὰ ποτηράκια γιομάτα, καὶ παίρναν ἄλλους δίσκους μὲ τὰ μικρὰ ποτηράκια ἀδειανὰ· καὶ μετροῦσαν τὰ λεπτὰ καὶ δίδαν τὶς διαταγὰς στὸν πώγκο μεγαλόφωνα· καὶ τρέχαν ἀκατάπαυστα· καὶ πηγαίνονταν γλήγορα γλήγορα ἀνάμεσα στὴ βρωμερὴ καὶ ἀσφυκτικὴ τῆς ταβέρνας ἀτμόσφαιρα· καὶ φέρναν ἀδιάκοπα ἀπ' τὸ γαργαλιστικὸ δηλητήριο· καὶ παίρναν ἀδιάκοπα τὸ μεροκάματο τῶν ἐργατῶν ποὺ κείνοι ξοδεύαν ἀράδα, χωρὶς νὰ λογαριάσουν ἂν τὰ παιδιά τους, οἱ σπιτικοὶ τους, καρτεροῦν νηστικά, χωρὶς νὰ λογαριάσουν ἂν τὰ παιδιά τους οἱ σπιτικοὶ τους χωρὶς φωτιά τουρτουρίζουν, χωρὶς νὰ λογαριάσουν πῶς καὶ οἱ ἴδιοι σὲ λίγο θὰ τουρτουρίζουν μαζί μ' αὐτούς.

Βόλος

ΖΑΧΑΡΙΑΣ Σ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΡΟΝΤΑΚΗ ΜΙΚΡΗ ΔΗΛΩΣΗ

Ἡ Γραμματικὴ τοῦ κ. Γ. Κ. Ροντάκη μοῦ στάλθηκε, ἀνέκδοτη ἀκόμη, στὸ Διὰ γωνισμὸ γιὰ τὴ γλώσσα τοῦ 1901. Εἶχε τίτλο «Γραμματικὴ τῆς γλώσσας τῆς Ρωμιοσύνης». Εἶπα γιὰ ποιοὺς λόγους δὲ μοῦ στίβηκε δυνατό οὔτε νὰ τὴ βραδέψω οὔτε νὰ τὴ δημοσιέψω (κ. τὸ «Ἀστὺ», 19 Ὀκτώβριον, 1901, καὶ Διὰ γωνισμὸ γιὰ τὴ γλώσσα», Ἀθήνα, 1902, σ. 4-5). Βλέπω τώρα πῶς βγήκε ἡ Γραμματικὴ τοῦ κ. Γ. Κ. Ροντάκη, καὶ ἀφ' οὗ εἶναι καλὸ πρᾶμα. Καλὸ πρᾶμα ἡ κίνησις κ' ἡ ζωὴ. Καλὸ πρᾶμα νὰ προσπαθῇ μάλιστα κανένας νὰ καταφέρῃ γραμματικὴ τῆς γλώσσας τῆς ἐθνικῆς. Γιὰ τέτοιο λόγο, ὑποθέτω, γιὰ νὰ δώσῃ κάποιο θάρρος στοὺς ὁπαδοὺς τῆς Ἰδέας, ἔκαμε καὶ ὁ φίλος μου καθηγητὴς κ. Α. Thumb μὴ πολὺ ὀμορφῇ ἐπικρίσιν τῆς Γραμματικῆς τοῦ κ. Γ. Κ. Ροντάκη, ὅπου παίνεσε κύμπος τὸ βιβλίον. Διάβασα ὅμως τὶς προάλλες καὶ μὴ ἐπικρίσιν

τοῦ κ. καθηγητῆ Σπ. Βάση (στὶς «Ἀθῆναι», 4-5 Φλεβάρη, 1905). Ὁ κ. Σπ. Βάσης βρῆκε ἄπειρα λάθη στὴ Γραμματικὴ τοῦ κ. Γ. Κ. Ροντάκη. Κι ἀφ' οὗ εἶναι καλὸ πρᾶμα. Καλὸ πρᾶμα ἡ κίνησις κ' ἡ ζωὴ. Ἀνοίγουνε τὴ φυλλάδουλα οἱ ἀντίπαλοί μας, ψάχνουνε, κοιτάζουνε, κάτι μαθαίνουνε· σὰ βρίσκουνε καὶ λάθη, καταλαβαίνουνε πῶς ἔχει τοὺς κανόνες τῆς ἡ Δημοτικῆς.

Μὲ μιὰ λέξιν λοιπὸν ἢ σὰ θέλετε καὶ μὲ δυό, νὰ ξαστερῶσω τὴ γνώμην μου, ἡ Γραμματικὴ τοῦ κ. Γ. Κ. Ροντάκη μοῦ φαίνεται χρήσιμος βιβλιαράκι γιὰ τοὺς δασκάλους· γιὰ μᾶς ὅμως δὲν κάνει διόλου, μὰ διόλου.

Χάρηκα καὶ γιὰ κάτι ἄλλο. Δὲν ἔχει λόγια ὁ κ. καθηγητῆς Βάσης γιὰ νὰ καφτηριάσῃ τὸν πανηγυρισμὸ τοῦ Σουλτάνου, ποὺ γίνεται στὴ Γραμματικὴ τοῦ κ. Γ. Κ. Ροντάκη, τοῦ Σουλτάνου «τοῦ συνεργοῦ σὲ κάθε πρόοδο», τοῦ Σουλτάνου «ποῦ μιὰ ἡμέρα του εἶνε γιὰ τὴν Τουρκίαν ἑκατὸ χρόνων ζωὴ» κτλ. Πιστέδω νὰ τάβαλε ἀφ' οὗ ὁ κ. Γ. Κ. Ροντάκης γιὰ νὰ πάρῃ πὺδ' ἐφκοῦλα τὴν ἀδεια καὶ νὰ τυπώσῃ τὴ Γραμματικὴν του. Δὲν πειράζει. Ἐμεῖς δὲν παραδεχόμεστε μήτε γιὰ τέτοιο σκοπὸ τέτοια ρωμαίικα. Ἡσύχασα ποὺ δὲν τὰ παραδέχονται τώρα οὔτε οἱ δασκάλικες φημερίδες. Ἐγὼ νόμιζα, ἔτσι ἀκουσα ἐδῶ τουλάχιστο, πῶς φίλιες μὲ τὸν Τοῦρκο καὶ τεμενάδες στὸ Σουλτάνο, εἶναι σήμερα πατριωτισμὸς στὴν Ἑλλάδα.

ΥΓΧΑΡΗΣ

Ἀγγέλα: «Κώστα, μοῦ τὸ ὑπόσχουσαι πῶς; δὲ θὰ μὲ φήσῃς νὰ γίνω χήρα;»

Κώστας: «Τί λὲς ὀγάπη μου, νὰ σάφήσω χήρα; Πεθαίνω καλύτερα».

«Δὲν εἶναι τίποτα σοβαρὸ, κυρία μου. Ἡσυχία μὲ νάχα σὰς χρειάζεται».

«Μὰ κοιτάζεις καὶ τὴ γλώσσα μου, γιαντρέ».

«Κι αὐτὴ, καὶ αὐτὴ πρέπει νὰ ἡσυχάσῃ».

Πατέρα: «Μαθαίνω σήμερ πῶς εἶσιν κακοὶ κορίτσι καὶ κόντευες νὰ φᾶς ἔϋλο»

Μικρὴ κόρη: «Εἶναι πολὺ κακιὰ ἡ μαμμά. Ἄν τῶς εἶρα πῶς εἶταν πρὶν δασκάλισσα, θὰ σοῦλεγα, μπαμπά, νὰ μὴ τὴν πάρῃς».

τοὺς ἀντίσταν οἱ Τρῶες μὲ τ' ἄρματα τὰ δέκα ἐκεῖνα χρόνια, ἰσάπαλοι ὄντας μ' ὅσους ἔμεναν πάντα πίσω. Ἄν ἔμως εἶχαν ἔρθει μὲ θρόνονα περισσά, καὶ ἀντάμα ὅλοι ξακολουθοῦσαν τὸν πόλεμον συγκαταστήτῃ δίχως νὰ κουρέψουν καὶ σπαίρνουν, τότε ἔφκοῦλα, ἀφοῦ νικούσαν στὴ μάχην, θὰν τοὺς ἐπαιρναν τὸ κάστρο μὲ πολιορκίαν καρτερώνοντας τριγύρω (6). Μὰ ἀπὸ φτώχεια καὶ τὰ προτυπρινὰ τους εἶταν ἀχαμνὰ καὶ ἀφ' οὗ τὰ ἴδια ποὺ εἶπαμε, ἂν καὶ πὺδ' ἔακουστὰ ἀπ' ὅλα τὰ πρὶν, φαίνονται, κρινόντας ἀπὸ τὰ ἔργα, πῶς στᾶθησαν κατώτερα τῆς φήμης τους καὶ τοῦ λόγου ποῦ, ἀφορμὴ οἱ ποιητάδες, βασιλεύει τώρα.

(6) Τὰ λόγια τοῦ κείμενου οἱ γε καὶ οὐχ ἀθρόοι, ἀλλὰ μέρει τῷ δεῖ παρόντι ἀντιέχον—δ' ἀν—ἐν ἐλάσσονι τε χρόνῳ καὶ ἀπονώτερον τὴν Τροίαν εἶλον εἶναι νομίζω ἕνα.

ΕΝΑΣ ΠΑΛΛΗΚΑΡΑΣ

(Πολιτικὸ διήγημα).

(Ἀφιερώνεται στὸ συγγραφεὶα τοῦ «Τὰς ἰδιοῦ» τὸ μεγάλο καὶ ἀληθινὸ Πατριώτη).

«Ὅταν γνώρισα τὶς προάλλες ποῦ ἔμουν στὸ Φανάρι ἐκεῖ δὲ στὸ ἥτυχο λιμάνι τῶν καϊκιῶν, τὸν παλιὸ μας τὸν καϊχτῆ τὸν κύρ Γεώργη ποῦ μὲ ἔφερε ἀπ' τὰ παιδιατικὰ μου χρόνια, ἡ καρδιά μου πέταξε ἀπ' τὴ χαρὰ τῆς. Ἀφῆσα τότες ὅλους τοὺς ἄλλους Τουρκαλάδες νὰ μαλώνουν ἄγρια μεταξύ τους ποῖς νὰ μὲ πρωτοπάρῃ στὸ καϊκι του, καὶ πῆδηξα μέσα στὸ καϊκι τοῦ κύρ Γεώργη.

— Μὲ γνώριτες, καλὴ κυρά μου;

— Ἀκούς ἐκεῖ! Καὶ ξεχνᾷ κανένας ποτὲ τέτοιους καλοὺς ἀνθρώπους σὰν ἐσένα;

— Πόσα χρόνια πᾶν ἀπὸ τότες! Θυμᾶσαι ποῦ σὲ σήκωνα, παιδί πρᾶμα, μέσα στὰ χέρια μου γιὰ νὰ σὲ βάλω στὸ καϊκι; Ἐ! καὶ ἐμεῖς βλέπεις γεράσαμε πιά...

— Ὅχι δὲ! καλὰ βαστάς ἀκόμα. Ἀμὲ δ' οὐ γιὸς σου ὁ Θεὸς τί γίνεται; Κι ἐκεῖνος θάναι τώρα παλληκάρη!

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΒΛΑΜΗ

12

Γιὰ τὰ γλυκὰ ματάκια σου
καὶ τὴ δική σου ἀγάπη,
βάζω τὸν κάθε κάπεια,
κερὰ μου, στὸ πουλάτι

13

«Ὅτα σκολνᾶς ἀφ' τὴ δουλειὰ
θὰ παίρνω τὸ κατόπι σου,
τί μ' ἔχει πιάσει ἀποθυμιά
νὰ ἰδῶ τὸ κατὰόπι σου.
Κ' ἔτσι θὲ νῶρθῃ ἕνας καιρὸς
μαζί ποῦ θὰ πηγαίνουμε,
καὶ τῆς ἀγάπης τὸ πανί
γλυκὰ γλυκὰ νὰ φαίνουμε.
Γιατὶ ἡ ἀγάπη ἔχει πανί,
ποῦ μόν' τὴ νύχτα φαίνεται,
καὶ μὴ θαρρεῖς ποῦ σὲ γελᾷ,
γιατὶ... μοῦ κατοφαίνεται.

14

ΤΟ ΒΛΑΜΑΚΙ

Μὲ γυρῶ καπέλλο,
φαρδὸν παντελόνι,
πουκάμισο σκοῦρο,
γραβάτα κορδόνι,
καὶ μαῦρο σακκάκι,
ποῦ δὲ μοῦ νομιπώνει,
γυρῶ στοὺς δρόμους,
ἀγάπη ζητῶντας,
μοδιότητες καὶ δοῦλες
τρελλὰ κυνηγῶντας,
λερούμενος Νεῖνος,
Μισοτύλης ἢ Νώντας.

ΚΑΙ' ἌΝ

«Λοιπὸν θὰ σᾶς ἔχουμε αὔριον βράδυ; Ὁργανικὴ καὶ φωνητικὴ μουσικὴ δὲ θὰ μᾶς λείπη. Ἡ κόρη μου Ἀλίκη θὰ τραγουδήσῃ, καὶ ὕστερα ἡ Καίτη θὰ μᾶς ἀπαγγεῖλῃ τὸ καινούριον τῆς ποίημα. Θὰ δειπνήσουμε στὶς ἐννιά».

«Εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴν καλωσύνη σας. Θὰ προσπαθῶ στὶς ἐννιά νάμαι σπύτι σᾶς».

— Παλληκάρη καὶ παλληκάρη μὰ φορὰ ὁ Θεὸς μου! εἶπε ὁ κύρ Γεώργης στρίβοντας περήφανα τὸ κάτασπρο μουστάκι του.

Ὁ γιὸς τοῦ ὁ Θεὸς μου! Πῶς τὸν θυμοῦμαι ἀκόμα τὸ μικρὸ τσαχπινάκο φίλο μου, ποῦ γράμματα δὲν ἤθελε ποτές του νὰ μάθῃ, μόνο γύριζε ὅλη μέρα στὴ θάλασσα καὶ ξεροίλωνε μύδια ἀπ' τοὺς πύτους τῶν βαποριῶν. Ἡ ἔξυπνάδα ὅμως λαμποκοποῦσε μέσα στὰ κατάμαυρα, σὰν κάρβουνα, μάτια του.

— Ἐρεῖς, καυμένε, πόσο ἤθελα νὰ τὸν ξαναῖδῶ; τί τέχνη τὸν ἔμαθες; καλὸ παιδί εἶναι;

Τὰ μάτια τοῦ κύρ Γεώργη γέμισαν δάκρυα.

— Καλὸ καὶ καλὸ λέει! Καὶ παλληκάρη ἀληθινὸ, μὴ φορὰ. Ἀμ' δὲν τὰ ξέρεις δὲ! προχτὲς γέννηκε χρόνος ποῦ τὸν πάντρεψα. Καὶ νᾶξερεις καὶ πῶς! Νὰ στὰ λέω, κυρία μου, καὶ νὰ τρέχουνε γὰ μάτιξ σου, ἐσένα ποῦ εἶσαι τέτοια πονόψυχη.

— Δένα λοιπὸν, κύρ Γεώργη μου, λέγε!

— Ἐτσι ποῦ λές, κυρία μου, ὁ Θεὸς μου γέννηκε τὸ λοιπὸν ἀραμπάκιξ. Πατέρα, μοῦ εἶπε, τάλογα ἀξίζουμε πεῖδ' πολὺ ἀπ' τὰ κουπιά· ἐσὺ ἔχεις τὸ καϊκι σου νὰ βγάξῃς χαρτζιλίκι, ἐγὼ θὰ γένω ἀραμπάκιξ καὶ θὰ βαστώ τὴ φαμίλια. Κι' ἔξυπνος καθὼς εἶπνε—τὸν ξέρεις δὲ—ἔμαθε γλίσγωρες τὴν τέχνη κοντὰ στὸ μᾶστορη καὶ πότες ἔσ' ἔα ἔα ἀραμπάδες, πότες ἔδωκα σ' ἀγῶγι. Τώρα τὸν ἔξωσε ὁ Θεὸς καὶ ἔχει δικό του ἀμάξι. Καλὸ παιδί,